

Tha cuairt de dh'Obair-iarainn sgeadaichte **Steòrnabhaigh a' tabhann** brosnachadh annasach do thaghadh de thachartasan tras-churraicealair. Tha na dealbhaidhean nan nì sònraichte a tha air fhàgail bho dheireadh an 19mh agus toiseach an 20mh linn agus a' toirt sealladh dhuinn air na sgilean agus a' mhaoin a rinn e comasach an dèanamh.

A' SGRÙDADH OBAIR-IARAINN STEÒRNABHAIGH

Fiosrachadh do thidsearan

Loidhne-tìm

800an

Na Lochlannaich
a' tuineachadh
Eilean Leòdhais

Mu 1100

Caisteal Steòrnabhaigh air
a thogail

1607

Steòrnabhaigh air a
stèidheachadh mar *burgh*,
le còirichean malairt

1759

Chaidh Companaidh
Carron a stèidheachadh
san Eaglais Bhric gus iarann
a shaothrachadh

1801

Chaidh clach-iarainn
bann-dubh a lorg ann an
Alba a' comharrachadh
tòiseachadh gnìomhachas
iarainn de sheòrsa ùr

1800an

Fàs ann an gnìomhachas
an iasgaich ann an
Steòrnabhaigh

1844

Sir Seumas MacMhathain
a' ceannach Eilean Leòdhais
agus a' leasachadh caladh
Steòrnabhaigh

1850an

Seirbheis bàta-smùid
riaghailteach gu Glaschu
a' tòiseachadh

Deireadh nan 1800an

Mòran thaighean
air an togail ann an
Steòrnabhaigh le obair-
iarainn sgeadaichte air
a dhèanamh ann am
meadhan na h-Alba

1917

An Ridire Leverhulme
a' ceannach Eilean Leòdhais
agus a' tasgadh tuilleadh
airgid ann an Steòrnabhaigh

1940an

Obair-iarainn timcheall
air thaighean air tìr mòr na
h-Alba air a thoirt air falbh
airson a chleachdadh ann
an iomairt a' chogaidh

2008

Obair-iarainn sgeadaichte
Steòrnabhaigh air a
chlàradh le Alba Aosmhor
a' sgrùdadh làraich
eachdraidheil: cuspairean
sònraichte

Fiosrachadh eachdraidheil

'S e Steòrnabhaigh prìomh bhaile Eileanan Siar na h-Alba. Bha e na acarsaid chudromach o àm nan Lochlannach, ach b' ann am meadhan nan 1800an a thàinig fìor adhartas air an uair a thòisichear a' leasachadh nan cidheachan agus a' chaidh agus a chaidh cothroman ùra fhosgladh airson malairt. Leudaich Steòrnabhaigh tron 19mh linn, agus bha seo gu mòr ri linn a' mheudachaidh a thàinig air iasgach an sgadain.

Thàinig an leudachadh seo agus a' bheairteas a thug an t-iasgach chun bhaile, mun aon àm ris an fhàs a thàinig air gnìomhachas obair-iarainn ailtireil air tìr mòr na h-Alba. Bha dòighean ùra a chaidh an leasachadh aig deireadh nan 1700an air atharrachadh mòr a thoirt air na ghabhadh a bhith air a dhèanamh de dh'iarann cumte agus bha seo, agus na stòrasan nàdarra de chlach-mheinnir iarainn agus gual air Galltachd na h-Alba, a' ciallachadh gun robh Alba mu dheireadh an 19mh linn air toiseach san t-saoghal air fad a thaobh a bhith a' tionnsgnadh obair-iarainn.

Ri linn sin chaidh mòran de na taighean ùra a chaidh an togail ann an Steòrnabhaigh aig an àm sin an sgeadachadh le rèilichean iarann cumte, geataichean, for-uinneagan agus sgeadachaidhean-bàrr a bha a rèir dealbhaidhean nuadha bho dheireadh an 19mh agus toiseach an 20mh linn.

Bha an obair-iarainn a chithear ann an Steòrnabhaigh air a dhèanamh air tìr mòr le grunnan fhùirneis spèisealta. Bha gnìomhachasan ionadail cuideachd an sàs ann an obair an iarainn, ga thoirt a-steach agus a' cur an obair-iarainn na àite.

Rè an Darna Cògaidh Mhòir, chaidh an obair-iarainn a bha ann an iomadh baile an Alba a thoirt air falbh agus a leaghadh gus a chleachdadh ann an gnìomhachas an iarainn. Ach cha do chaill Steòrnabhaigh, agus coimhearsnachdan eileanach eile an obair-iarainn a bha annta airson a chur ri oidhirp a' chogaidh. Is iongantach mun robhar dhan bheachd gun robh na h-eileanan ro iomallach agus gum biodh cus strì is cosgais ann an obair-iarainn a thoirt air ais gu tìr mòr.

San là an-diugh, chithear ann an Steòrnabhaigh fear de na cruinneachaidhean as cudromaich de dh'obair-iarainn sgeadaichte 's a tha ann an àite sam bith ann an Alba. Cha mhòr nach eil a h-uile prìomh fhùirneas an Alba air a riochdachadh ann, rud nach eil fìor mu iomadh àite eile. Tha meud agus iomadachd nan dealbhan a' riochdachadh ceud bliadhna den ghnìomhachas agus tha iad nan sgàthan inntinneach air na diofar stoidhlean a bha fasanta san 19mh agus aig toiseach an 20mh linn.

Luchd-obrach ann am Fùirneas Charroin, An Eaglais Bhreac, c 1890

Dealbh le cead bho Thaghlainn Comhairle na h-Eaglaise Brice

A' toirt taic do ionnsachadh agus teagasg

Cuidichidh cuairt, agus stuthan-taic na sgoilearan a bhith a' leasachadh nan ceithir comasan a tha sa Curraicealam airson Sàr-mhathais. Bidh cothrom aca leasachadh:

- **luchd-ionnsachaidh soirbheachail** le bhith a' cuideachadh sgoilearan gu bhith a' beachdachadh gu breithneachail air fianais agus a' tighinn gu an co-dhunaidhean fhèin, le bhith a' toirt dhaibh fìor cho-theacsa airson ionnsachadh a bheir an t-àm a dh'fhalbh beò dhaibh, agus a' toirt dhaibh cothroman a bhith a' dol an sàs nan àrainn eachdraidheil ionadail fhèin.
- **òigridh mhisneachail** tro sgoilearan a bhith ag ionnsachadh mu thaobhan de an coimhearsnachd san àm a chaidh seachad, a' leasachadh tuigse de dh'atharrachaidhean sòisealta, a' leasachadh am beachdan fhèin mu nithean a tha tarraingeach agus a bhith a' toirt cothroman do sgoilearan a bhith a' co-roinn is a' taisbeanadh an cuid ionnsachaidh do chàch a' cleachdadh rang de mheadhanan.
- **saoranaich chùramach** le bhith a' misneachadh sgoilearan barrachd ùidh a bhith aca nan àrainn eachdraidheil fhèin le bhith a' dèanamh cheanglaichean ris a' choimhearsnachd mun cuairt.
- **luchd-cuideachaidh èifeachdach** le bhith a' leudachadh eòlas agus tuigse sgoilearan tro bheithneachadh sgrùdail, chruthachail agus bheachdail.

A' ceangal na cuairt ri obair sa chlas

Tha obair-iarainn sgeadaichte Steòrnabhaigh na bhrosnachadh annasach do ghnìomhan tras-churraicealair. Tha na dealbhaidhean inntinneach a tha air na rèilichean, geataichean, sgeadachaidhean-bàrr agus for-uinneagan nan dìleab air leth bho dheireadh an 19mh linn agus toiseach an 20mh linn agus a' toirt fiosrachaidh mhionaidich air na modhan agus an saidhbheas a rinn e comasach an cur nan àite. Tha a' mhòr chuid de na gnìomhan a thathar a' moladh freagarrach do chloinn a tha ann am P3-P5, ach dh'fhaodadh sgoilearan nas sine am faighinn feumail mar cheum gu tuilleadh sgrùdaidhean. Faic td 6 agus 7 airson cùis-sgrùdaidh, a' sealltainn mar a leasaich aon tidsear sgeama-obrach a bha stèidhichte air builean ann an Eòlas Sòisealta, ach cuideachd a' gabhail a-steach grunnan raointean churraicealair eile.

Ron chuairt

Thoir air a' chloinn tòiseachadh a' smaoineachadh mu iarann le bhith ag iarraidh orra smaoineachadh air nithean a tha air an dèanamh de dh'iarann. Ma bhios e comasach thoir dhaibh grunnan nithean – dealbhan no stuthan da-rìribh air an dèanamh de stuthan eadar-dhealaichte agus iarr orra an seòrsachadh a rèir an seòrsa stuth a tha ann. Tha e furasta nithean iarainn fhaighinn mar poitean (Le Creuset), seann iarann iarraigidh, trì-chasaich, pòcairean agus uidheam eile a bhithear a' cleachdadh mun teine agus àirneis eile, msaa. Ma bhios e comasach gabhaibh cuairt a-muigh – a bheil càil an seo air a dhèanamh de dh'iarann? 'S dòcha gum faic iad rèilichean, geataichean, guitearan agus sìos-phioban. Dh'fhaodadh gum bi sgrìobairean-bròige, piolairean agus rèididheatoran air an dèanamh de dh'iarann fhathast ann an seann sgoiltean.

Dè na co-dhunaidhean gun tig iad mu iarann ri linn an sgrùdaidh seo? Cuidich iad gu bhith tuigsinn gur e stuth cruaidh, làidir, maireannach a tha ann, agus stuth a dh'fhaodar a chur ann an cruth sam bith. Mol dhaibh a dhol cuairt gus obair-iarainn a chlàradh. Dè na nithean iarainn a tha iad a' smaoineachadh a chì iad? An urrainn dhaibh clàr a chruthachadh air an cuir iad na dealbhaidhean eadar-dhealaichte?

Mus fhalbh sibh, thoir air a' chloinn dealbh a dhèanamh de fhear dhan seo:

- geata
- rèilichean
- sgeadachadh-bàrr
- sìos-phiob.

Dèan e a-rithist an uair a thilleas sibh gus am faic thu a bheil beachdan nan sgoilear air na nithean sin air atharrachadh.

Gus cuideachadh leis a' chòmhradh an uair a bhios sibh a-muigh, dèan cinnteach gu bheil tuigse aig na sgoilearan air na briathran ailtireachd seo:

- sgeadachadh-bàrr – dealbhachadh air mullach taighe no air stiopall no air bàrr rèile
- sìos-phiob – piob airson uisge a thoirt air falbh
- guitear – clais aig oir ìseal mullach taighe airson uisge a thoirt air falbh
- hopair – funail a bhios uaireannan far a bheil guitear a' coinneachadh ri sìos-phiob.

Dh'fhaodadh sgoilearan dealbhan a thogail de dh'eisimpleirean dhiubh agus postair ullachadh.

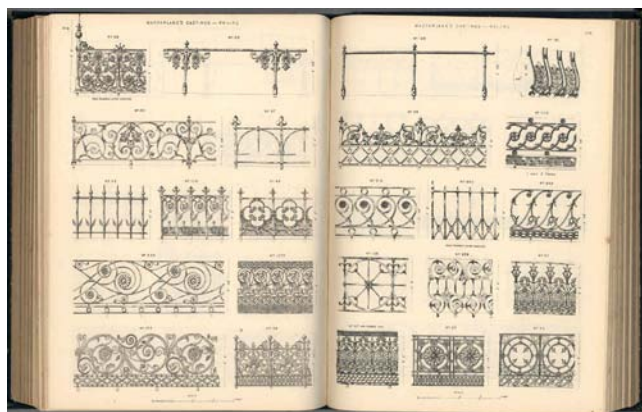
Thoir orra riaghailtean a dhèanamh dhaibh fèin mun dòigh-giùlain air na sràidean agus air na cabhsairean. A bheil cunnartan ann? Ciamar a b' urrainn an lùghdachadh?

Ag obair air an làrach

Cleachd na notaichean mun chuairt a tha sa phaca gus taghadh beag a dhèanamh air an obair-iarainn a tha ann am meadhan baile Steòrnabhagh. Faodaidh na sgoilearan na nithean a tha air an dèanamh de dh'iarann a chlàradh air duilleag-clàraidh a dhealbhaich iad fhèin, no tro dhealbh a dhèanamh no a thogail. Bu chòir am fiosrachadh a chur ann an stòrdàta no ann an graf a tha a' sealltainn an seòrsa obair-iarainn as cumanta ann an seo. Thoiribh sùil air seann chatalogan dhealbhaidhean a bha aig na fùirneisean iarainn agus iarr air na sgoilearan rèilichean a lorg a tha a' cleachdadh nan dealbhaidhean sin. Tha mòran eisimpleirean dhiubh ann an *Obair-Iarainn Ailtireil ann an Steòrnabhagh* (Alba Aosmhor 2008). Faodaidh sibh lethbhreacan a thoirt leibh agus coimeas a dhèanamh eadar na dealbhan agus an obair fhèin.

Tha an obair-iarainn ann an Steòrnabhagh air leth sgeadaichte. Thoir air na sgoilearan sùil a thoirt air na dealbhaidhean agus beachdachadh air dè a bhrosnaich gach dealbhachadh. Bha mòran dhan obair-iarainn ann an Steòrnabhagh air a dhealbhadh fo bhuaidh an t-saoghail nàdarra – sìthein, planntais agus eadhoin beathaichean. Tha cuid eile de na dealbhan nas eas-chruthaich agus fo bhuaidh phàtrain geoimeatraich

Eisimpleir de chatalog phàtrain

- Dè na pàtrain geoimeatrach as bitheanta a lorgas na sgoilearan?
- Dè an fheadhainn as fheàrr leis na sgoilearan?

Dh'fhaodadh sgoilearan sùil a chumail a-mach airson comharra nan companaidhean air an obair-iarainn. 'S iad seo comharra sònraichte nam fùirneisean-iarainn. Dh'fhaodadh na sgoilearan lethbhreac a dhèanamh dhiubh no dealbh a thogail dhiubh agus tuilleadh fhaighinn a-mach mu na companaidhean sin an uair a thilleas iad air ais dhan sgòil.

Tha na sgoilearan sin a' coimhead ri dealbhaidhean de dhuilleagan air rèilichean.

Molaidhean airson tuilleadh obrach

Seo far a bheil am plòidh a' tòiseachadh! Chan eil fhios dè an taobh a thèid an rannsachadh agad an uair a thòisicheas tu a' sgrùdadh obair-iarainn ionadail. Dh'fhaodadh na sgoilearan:

- faighinn a-mach mar a bhathar a' cruthachadh an iarainn agus clàran a dhèanamh a' sealltainn a' phròiseis seo.
- am pròiseas molldachaidh a leantainn le bhith a' dèanamh dealbhachadh le crèadh dham bheil iad a' dòrtadh plàstair a tha cruadhachadh gu luath no màirsipean le teòclaid leaghte na bhroinn.
- leabhar-iùil no bileag ullachadh mu obair-iarainn an àite le dealbhan agus teacsa a' comharrachadh na feadhainn as fheàrr leotha.
- an rèilichean fhèin a dhealbhadh le bhith gan cur air cumaidhean de rèilichean neo-sgeadaichte, no le bhith dèanamh dhealbhadh 3D a dh'fhaodar an crochadh air rèilichean faisg air an sgoil airson greis bheag. Dh'fhaodadh iad fhèin a bhith mar rèilichean beò le adan orra air an robh na dealbhadh (faic an dealbh air a' chòmhdach). Dh'fhaodadh iad an uair sin dannsa a dhèanamh anns am biodh iad a' cur an cèill cuid de na beachdan co-cheangailte ri rèilichean, leithid a bhith a' gleidheadh, a' dìon, a' comharrachadh chrìochan is eile.
- dealbh mòr a dhèanamh de shràid ionadail a bha a' sealltainn an obair-iarainn sgeadaichte a lorg iad oirre.
- là a chur air dòigh air am biodh na sgoilearan a' toirt an teaghlach agus daoine eile air chuairt a dh'fhaicinn an obair-iarainn san àite sa bheil iad. Dh'fhaodadh iad cead iarraidh gus ainmean a chur suas ri taobh an obair-iarainn.
- Thoir cuireadh do na daoine a tha sna taighean leis an obair-iarainn a thighinn dhan sgoil. An urrainn dhaibh innse dha na sgoilearan mar a sheallas iad an dèidh

an obair-iarainn? Dh'fhaodadh gun cuidicheadh na sgoilearan a bhith a' peantadh an obair-iarainn. A bheil obair-iarainn mun cuairt nach eilear a' coimhead às a dhèidh? An urrainn dhaibh leabhran ullachadh ag innse mar a shealladh daoine às a dhèidh agus obrachadh leis na meadhanan ionadail gus iomairt a dhèanamh airson barrachd cùraim airson an obair-iarainn?

- Dh'fhaodadh na sgoilearan pròiseact iomairt a leasachadh, le bhith a' cruthachadh, a' margaideachd agus a' reic stuthan a tha stèidhichte air an obair-iarainn ionadail as fheàrr leotha, mar eisimpleir cairtean-puist, seudraidh, dubhailtean-soithichean, comharran-duilleig. Dh'fhaodadh iad an t-airgead a dhèanadh iad a chosg air an sgoil no air an àrainn ionadail, 's dòcha tro bhith a' coimiseanadh obair-iarainn ùir?
- Ma tha cothrom aig an sgoil agad air PDAn a chleachdadh, 's dòcha gum bi thu airson bathar-bog an-asgaidh a thoirt a-nuas bho www.createascape.org.uk gus sgoilearan a chuideachadh le bhith a' cruthachadh cuairt ioma-mheadhan den sgìre ionadail. Tha an làrach-lìn seo 'a' tabhann seata ghoireasan gus cothrom a thoirt do thidsearan agus sgoilearan mediascapes ullachadh a leigeas leotha teacsa, fuaimean agus ìomhaighean le geo-tag a chruthachadh ann an riochd didseatach agus an ceangal ris an àrainn ionadail'. Mar sin, bidh e comasach dha na sgoilearan cuairtean lèir-chlaistinn a dhèanamh den sgìre fhèin agus fiosrachadh mun àite a thoirt am follais a' cleachdadh teicneòlas saideil. Dh'fhaodadh rannsachadh mu obair-iarainn ionadail a bhith na chiad cheum gu bhith a' sgrùdadh an eachdraidh ionadail fhèin. An dèidh a bhith a' sgrùdadh an obair-iarainn, dh'fhaodadh na sgoilearan rannsachadh mun bheirteas a leig le daoine an obair-iarainn seo a cheannach, agus bheireadh seo iad gu bhith ag ionnsachadh mu eachdraidh iasgach an sgadain san 19mh linn.

Sgoilearan a' dèanamh an 'Obair-iarainn' aca fhèin le màirsipean is teòclaid.

Cùis Rannsachaidh: Thòisich e le rèile...

Clas: P3/4

Tha an clàr a leanas a' toirt geàrr-iomradh air an dòigh a chleachd aon tidsear bun-ìre sa bhun-sgoil rèilichean mar dòigh air gnìomhan tras-churraicealair a bhrosnachadh. Bha am pròiseact a' gabhail a-steach dhaoine bhon choimhearsnachd ionadail agus mòran thachartasan a bha a' gabhail a-steach foghlam fad-beatha.

Prìomh cheist	Gnìomh	Raon de churraichealam	Comas
Dè tha sònraichte mu obair-iarainn Steòrnabhaigh?	Rinn na sgoilearan sgrùdadh air an sgìre ionadail aca le eòlaiche a thog ùidh nan sgoilearan ann an obair-iarainn Steòrnabhaigh – rèilichean, geataichean, guitearan, sgeadachaidhean-bàrr, msaa. Rinn na sgoilearan agallamhan le cuid de na daoine leis an robh na rèilichean agus fhuair iad a-mach mar a bhios iad a' coimhead às an dèidh. Chlàr na sgoilearan eisimpleirean de chuid den obair-iarainn le bhith a' dèanamh agus a' togail dhealbhan dhiubh agus chruthaich iad dealbh de shràid sa chlas a' sealltainn rang de dhealbhaidhean obair-iarainn.	Cànanan Eòlas Sòisealta Teicneòlasan	Luchd-ionnsachaidh soirbheachail saoranaich chùramach
Cuin a chaidh na taighean le na rèilichean an togail?	Sgoilearan a' dèanamh coimeas eadar mapaichean de Steòrnabhagh ann an 1821 agus Steòrnabhagh ann an 1895 agus a' mothachadh an fhàs mhòr a thàinig air a' bhaile. Sgoilearan a' coimhead ri seann dhealbhan de Steòrnabhagh agus a' mothachadh an obair-iarainn sa bhaile.	Eòlas Sòisealta	Luchd-ionnsachaidh soirbheachail
Carson a dh'fhàs Steòrnabhagh mòr aig an àm seo? Cò às a thàinig an t-airgead airson nan taighean ùra seo?	Sgoilearan a' sgrùdadh eachdraidh gnìomhachas an sgadain ann an Steòrnabhagh san 19mh linn. Sgoilearan a' faighinn a-mach mu bheatha luchd-obrach an sgadain, ag ionnsachadh òrain ceangailte ris an iasgach agus a' cruthachadh obair ealain agus dràma stèidhichte air an iasgach.	Eòlas Sòisealta Na h-Ealain Chruthachail	Luchd-ionnsachaidh soirbheachail

Sgoilearan a' peantadh bàtaichean-sgadain Steòrnabhaigh.

Clann-nighean an sgadain, Steòrnabhagh

Dealbh le cead bho Leabharlannan nan Eilean Siar

Prìomh cheist	Gnìomh	Raon de churraichealam	Comas
Cò às a thàinig an obair-iarainn?	Fhuair sgoilearan a-mach mu fhactaraidhean, luchd-obrach is stuthan a bhathar a' dèanamh ann an fhùirneisean an Alba san 19mh linn. Fhuair sgoilearan a-mach mun dòigh air a bhith a' dèanamh molldan airson iarainn – agus rinn iad an nì ceudna le màirsipean is teòclaid air a leaghadh! Sheall sgoilearan ri seann chatalogan obair-iarainn agus rinn iad coimeas eadar na dealbhan sa chatalog agus na h-eisimpleirean a chunnaic iad air sràidean Steòrnabhaigh.	Eòlas Sòisealta Saidheansan	Luchd-ionnsachaidh soirbheachail
Ciamar a nì sinn na dealbhaidhean againn fhèin airson obair-iarainn?	Rinn na sgoilearan sgrùdadh air na pàtrain is na dealbhaidhean air na rèilichean. Sgrùd iad am pàtran, an cumadh agus an co-chothromachd a' cleachdadh grunnan mheadhanan. Rinn iad na dealbhaidhean aca fhèin airson rèilichean.	Matamataig Na h-Ealain Chruthachail	Luchd-ionnsachaidh soirbheachail
Ciamar a dh'innseas sinn do dhaoine na dh'ionnsaich sinn mu obair-iarainn Steòrnabhaigh?	Rinn iad taisbeanadh san t-seòmar-clas a' foillseachadh na dh'ionnsaich iad. Thug na sgoilearan cuireadh do phàrantan is do dhaoine eile a thighinn dhan sgoil a dh'fhaicinn an obair aca. Rinn iad taisbeanadh air Power Point. Chaidh cuireadh a thoirt do phàrantan rèilichean a dhealbhadh! Fhuair na sgoilearan cuireadh pàirt a ghabhail ann an taisbeanadh san taigh-tasgaidh ionadail agus obrachadh còmhla ri oifigear an taigh-tasgaidh gus taisbeanadh ullachadh. Chaidh obair nan sgoilear a chleachdadh mar mheadhan air tachartasan ionnsachaidh fad-beatha eile a bhrosnachadh.	Eòlas Sòisealta Teicneòlasan Cànanan	Òigridh misneachail Luchd-taic èifeachdach Saoranaich chùramach

Pàrantan agus aoighean eile a-staigh air an là fosgailte.

Prìomh Làraich na Cuairt

- 1 Sràid Sheumais
- 2 Còrnair Rathad a' Mhathanaich
- 3 7-11 Rathad a' Mhathanaich
- 4 27 Rathad Chnoc nan Gobhar
- 5 29 Rathad Chnoc nan Gobhar
- 6 22 Cearcall Chnoc nan Gobhar
- 7 Sràid nan Ròs

Notaichean na Cuairt: A' sireadh obair-iarainn Steòrnabhaigh

Tha a' chuairt a tha sinn a' moladh a' gabhail a-steach seachd prìomh làraich. Tha iad air an comharrachadh air a' mhap. Cha leigear a leas tadhal orra san òrdugh seo idir. Cleachd na làraich gus cuairt a chruthachadh a bhios freagarrach dhan clas agad fhèin. Bhiodh e math an clas a roinn ann am buidhnean le 8-10 gus am bi e nas fhasa còmhraidh mu dheidhinn na chì iad.

Tha cùl-fhiosrachadh airson tidsearan mu gach làrach an cois an stòrais seo. Tha e air a sgrìobhadh gu sìmplidh gus am faodar a leughadh dha na sgoilearan. Tha **ceistean** ann cuideachd a dh'fhaodas **còmhraidh** a bhrosnachadh agus **abairtean** a dh'fhaodadh na tidsearan a chleachdadh agus an seòrsa **freagairtean** a dh'fhaodadh iad a shùileachadh bho na sgoilearan. 'S e an t-amas a bhith a' brosnachadh nan sgoilear gu bhith a' mìneachadh an obair-iarainn agus gus feum a dhèanamh den fhiosrachadh eile a tha mun cuairt.

An robh fhios agad?

Bha còrr air 200 fùirneis-iarainn ann an Glaschu mu dheireadh nan 1900an!

An suidheachadh

Fiosrachadh do thidsearan. Faodar seo a leughadh san t-seòmar-clas no aig a' chiad làrach.

Thoiribh sùil mun cuairt. Dè a tha sibh a' faicinn a tha air a dhèanamh de dh'iarann? 'S dòcha gu bheil sibh a' faicinn rèilichean, geataichean, rèilichean for-uinneag no guitearan. 'S dòcha gu bheil sibh a' faicinn sgeadachadh-bàrr a tha air mullach turaid no stiopall.

- Chaidh a' mhòr-chuid den obair-iarainn a th' ann an Steòrnabhagh a dhèanamh mu cheud bliadhna no còrr air ais. Bha mòran dhaoine ann an Steòrnabhagh a' dèanamh tòrr airgid aig an àm sin ri linn iasgach an sgadain. Dìreach mar a tha daoine san là an-diugh, bhiodh iad a' sgeadachadh an taighean san là sin cuideachd agus bhiodh mòran dhiubh a' cur obair-iarainn annasach orra.
- Bha a' mhòr-chuid dhan obair-iarainn air a dhèanamh ann am meadhan na h-Alba, san sgìre eadar Dùn Èideann is Glaschu. Bha e air a dhèanamh ann am factaraidhean ris an canar fùirneisean. Bha an luchd-dealbhachaidh a bha ag obair sna fùirneisean sin a' cleachdadh dhòighean ùra gus an t-iarann a leaghadh

agus a dhòrtadh ann am molldan sònraichte – coltach ri bhith a' dèanamh silidh! An uair a dh'fhuaraicheadh e, bhiodh an t-iarann a' cruadhachadh sa chumadh a bha an luchd-dealbhachaidh ag iarraidh. Dh'fhaodadh iad a chleachdadh an uair sin airson nithean beaga mar glasan-geata, no airson nithean fìor mhòr mar drochaidean no piolaran.

- Tha Steòrnabhagh gu math annasach oir tha tòrr den obair-iarainn seo ann fhathast. Anns na ceàrnaidhean eile de dh'Alba chaidh na rèilichean an toirt air falbh aig àm an Dàrna Cogadh airson a bhith air an leaghadh gus cuideachadh le iomairt a' chogaidh, ach bha Steòrnabhagh ro fhada air falbh, agus mar sin cha do chaill e an obair-iarainn annasach a bha ann.
- Tha ùidh aig muinntir Steòrnabhaigh fhathast sna rèilichean aca agus tha iad a' coimhead às an dèidh gus an dèan iad cinnteach gu mair iad gus am bi iad a' sgeadachadh an sràidean agus an taighean san 21mh linn. Faodaidh a h-uile duine an obair-iarainn seo a mhealtainn an-asgaidh, ach feumaidh sinn cuimhneachadh gur ann air taighean-prìobhaideach a tha e agus gum bu chòir dhuinn a bhith faiceallach agus mothachail air sin. Tiugainn a dh'fhaicinn dè a lorgas sinn!

Tha am fear seo a' peantadh a rèilichean gus an obair-iarainn a ghleidheadh.

➔ **Tòisich do chuairt aig stèisean nam busaichean. Coisich suas Sràid Choinnich, mu choinneimh stèisean nam busaichean gus an ruig thu Eaglais Cuimhneachaidh Mhàrtainn air còrnair Sràid Choinnich agus Sràid Fhrangain. Tha an eaglais air a cuairteachadh le deagh gheataichean agus rèilichean.**

Coisich suas Sràid Fhrangain gus an ruig thu crois-rathaid. Gabh gu do làimh cheart air Sràid Chaidh agus an uair sin gu do làimh chli gu Sràid Sheumais. Stad aig a' Chiad gheata iarainn air do làimh chli (Làrach 1).

Tha an geata seo air a sgeadachadh le iseanan, biastagan is planndrais.

Tha am mion-dhealbh seo bhon gheata a' sealltainn isean le sgiathan sgaoilte os cionn planndrais.

Làrach 1: Sràid Sheumais: Gach ainmhidh beag is mòr: Geata iarann cumte

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Cùm do shùil a-mach airson a' chiad gheata iarainn air do làimh chlì air Sràid Sheumais.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Dè tha thu a' faicinn air a' gheata seo? A bheil ainmhidhean air a' gheata? Dè eile a tha thu a' faicinn?	Freagairtean nan sgoilear Isean, seilcheag, dealan-dè Duilleagan, planndrais, measan Cumaidhean geoimeatrach Saoghal nàdarra
Cò às a tha thu a' smaoineachadh a fhuair an dealbhadair na beachdan aige no aice? Saoilidh tu gu bheil na planndraisean air fàs suas air geata plèana!	
A bheil pàirtean den dealbhadh ann barrachd air aon uair?	Tha cuid de na dealbhaidhean air gach taobh den gheata
A bheil an dealbhadh co-chothromach?	Tha mullach a' gheata co-chothromach. Chan eil na pàirtean air a bheil na sìthein msaa
Thoir sùil air na rèilichean air gach taobh den gheata. A bheil gin de na h-aon dealbhaidhean air na rèilichean?	Tha cuid de phàtrain sìthein
Carson a tha thu dhan bheachd a pheanta na daoine na rèilichean? Am faic thu far nach eil peanta air fhàgail orra? Dè a tha air tachairt dhan iarann ann an sin?	Gus dath a chur orra. Gus an t-sràid a dhèanamh snog Gus an t-iarann a dhìon Tha am peanta air falbh bho mhullach chlì a' gheata Tha an t-iarann a' meirgeadh ann an sin
Coimhead ris a' chòrr den taigh. A bheil thu a' faicinn obair-iarainn sam bith eile? A bheil an t-aon dealbhadh air?	Beachdan nan sgoilear

Nach clàr sinn nan rudan as fheàrr leinn mun gheata seo no mu na rèilichean (le bhith a' sgeidseadh no a' togail dhealbha).

➡ Lean ort suas Sràid Sheumais. Dh'fhaodadh tu sùil gheur a thoirt air na rèilichean air còrnair Sràid Sheumais agus Sràid Leòdhais agus coimhead airson comharra clàradh dhealbhaidh agus àireamh pàtrain.

Aig a' chearcall-rathaid, tionndaidh gu do làimh chlì suas Rathad a' Mhathanaich. Gabh seachad ceann Rathad a' Ghàrraidh. Stad taobh a-muigh taigh-dùbailt air còrnair Rathad a' Mhathanaich agus Rathad a' Ghàrraidh (Làrach 2).

An robh fhios agad?

Tha bogsaichean litrichean dearga air an dèanamh de dh'iarann cumte! Ma sheallas tu gu faiceallach ri aon dhiubh seo, 's dòcha gum faic thu 'Carron Company Stirlingshire' sgrìobhte air – ainm an fhùirneis san deach a dhèanamh – faisg air a' bhonn air a chùil.

Mothaich am pàtran geoimeatrach a tha air an t-sìos-phìob seo.

Tha bàlaichean, sleaghan agus spìcean a' sgeadachadh a' gheata seo agus na rèilichean.

Làrach 2: Còrnair Rathad a' Mhathanaich agus Rathad a' Ghàrraidh: Guitearan is hopairean

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- An uair a bhios an t-uisge ann, bidh am bùrn a' dòrtadh bho mhullach nan taighean. Gus nach bi e a' dol a-steach dhan togalach, no a' bualadh air na daoine a bhios gu h-ìosal, bidh guitearan air a' mhòr chuid de thaighean gus am bùrn a ghlacadh. Gu math tric is ann de dh'iarann cumte a bhios iad air an dèanamh. Faodaidh eadhoin guitear no pìob a bhith air an sgeadachadh!

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Dè an obair-iarainn a chì thu air an taigh seo?	Geata, rèilichean, sìos-phìob, guitear
Seall ris a' phìob a tha a' dol sìos taobh an taighe. Canar sìos-phìob no pìob-drèana rithe. Canaidh cuid <i>rhône-pipe</i> ri pìob mar seo. An dùil carson a tha i?	Gus an t-uisge a thoirt bho mhullach an taighe dhan drèana
Dè na pàtrain a chì thu air an t-sìos-phìob?	Pàtran geoimeatrach de siogsagan agus dotaichean
Chì thu gu bheil an t-sìos-phìob nas fharsaing aig a' mhullach. Canar hopair ris a' phàirt seo. Ma sheallas tu gu faiceallach ris, chì thu gu bheil comharra sònraichte air. Dè an comharra a tha ann?	Cumadh daoimean
Seo comharra sònraichte an fhùirneis a rinn e. Tha e caran coltach ri suaicheantas na companaidh. Is e seo comharra sònraichte companaidh à Glaschu ris an canar Bhàtar MacPhàrlain & Co. Cùm do shùil a-mach air a shon an uair a bhios tu a' dol timcheall baile Steòrnabhaigh.	
Thoir sùil air na geataichean agus na rèilichean. Tha sgeadachadh air mullach a' gheata agus na rèilichean. Dè an seòrsa cumadh a tha orra?	Bàlaichean, sleaghan, spìcean, toinneamhan
An e dìreach sgeadachadh a tha annta, no a bheil iad ann airson adhbhar air choireigin?	Mar sgeadachadh gu ìre mhòr, ach cuideachd gus daoine a bhacadh o bhith a' sreap tarsainn air a' gheata no air na rèilichean – air leth biorach!

Nach clàr sinn cuid de na sgeadachaidhean a tha air mullach nan rèilichean agus an geata (le sgeidse no dealbh a thogail).

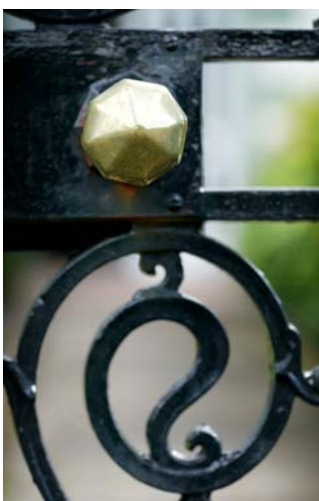
➡ Coisich suas Rathad a' Mhathanaich far a bheil mòran sheòrsa rèilichean, geataichean, guitearan, hopairean, sgeadachaidhean-bàrr agus rèilichean for-uinneag. Tha e annasach sràid a lorg ann an Alba anns a bheil rèilichean air a fad, a chaidh an cur suas o chionn fhada. Stad mus ruig thu ceann Sràid na h-Eaglaise agus coimhead sìos an t-sràid (Làrach 3).

Mothaich mar a tha an dath air an obair-iarainn air fad a' maidseadh.

Thoir sùil air an sgeadachadh toinnte a tha air a' gheata seo.

An làmh dorais pràise mu dheireadh ann an Steòrnabhagh

Làrach 3: 7–11 Rathad a' Mhathanaich: Sràid luma làn rèilichean

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Coimhead sìos an t-sràid. Tha e annasach sràid a lorg ann an Alba anns a bheil na rèilichean air fad a bha innte bho thùs.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Cùm do shùil a-mach airson: • rèilichean for-uinneag soilleir uaine le sìos-phiob, hopair agus geata den aon sheòrsa • rèilichean a tha a' coimhead mar gum biodh iad a' fàs a-mach às a' bhalla • an làmh dorais pràise mu dheireadh ann an Steòrnabhagh • rèilichean air a bheil pàtran le duilleig mhòir sa mheadhan (Tha na nithean sin air an t-aon phàirt den t-sràid, àireamhan-taighe 7–11. Tha iad air taobh do làimh cheart den t-sràid mar a tha thu a' dol suas agus gu math faisg air a chèile agus mar sin cha bu chòir gum biodh e doirbh an lorg.)	Freagairtean nan sgoilear
A' coimhead sìos an t-sràid, de na dathan a tha air na rèilichean? An dùil am biodh e na b' fheàrr nam biodh an t-aon dath air na rèilichean air fad?	Taghadh de dhathan Freagairtean nan sgoilear

Nach clàr sinn na h-eisimpleirean as fheàrr leinn de dh'obair-iarainn sa cheàrnaidh seo (le sgeidse no dealbh a thogail).

➡ Tionndaidh gu do làimh cheart aig na solais-trafaig agus gabh suas Rathad Chnoc nan Gobhar. Cùm ort agus thèid seachad air grunnan sheata rèilichean a chaidh an dèanamh le companaidhean Albannach leithid Bhàtar MacPhàrlain & Co, Carron agus Fùirneis an Leòmhainn. Air còrnair Rathad Chnoc nan Gobhar agus Slighe Churchill gabh beachd air na rèilichean grinn.

Stad aig còrnair Rathad Chnoc nan Gobhar agus Ionad Lister ri taobh seata rèilichean Art Nouveau (Làrach 4).

Deagh eisimpleir de phàtran duilleige Art Nouveau

Làrach 4: 27 Rathad Chnoc nan Gobhar, aig a' chòrnair aig Ionad Lister: rèilichean Art Nouveau

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Chaidh a' mhòr chuid den obair-iarainn ann an Steòrnabhagh a dhèanamh aig àm na Banrigh Bhictòria, aig deireadh nan 1800an. Ach chaidh cuid de dhealbhadhaidhean a dhèanamh an dèidh sin. Chaidh na rèilichean seo a dhèanamh aig toiseach nan 1900an. Chaidh an dealbhachadh san stoidhle ris an canar Art Nouveau, a tha a' ciallachadh 'ealain ùr'.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
A bheil na rèilichean sin sìmplidh no annasach?	Gu math sìmplidh
Coimhead airson pàtran duilleige. A bheil e na dhealbh fìor no dìreach mar sgeadachadh?	Nas coltaich ri sgeadachadh na tha e ri duilleig fhìor
Ann am pàtrain Art Nouveau tha pàirtean den dealbhachadh mar gum biodh iad air shlaodadh a-mach. A bheil thu faicinn càil sam bith a tha mar gum biodh e air a shlaodadh a-mach air an rèile seo?	Tha an cearcall a tha air cùl nan duilleagan mar gum biodh e air a shlaodadh sìos
Dè a tha thu dhan bheachd a bha an fheadhainn a chuir seo air taobh a-muigh an taighean ag iarraidh a ràdh ri daoine an uair a fhuair iad na rèilichean Art Nouveau seo?	Gun robh iad gu mòr san fhasan!
Thoir sùil mhionaideach air na rèilichean. An dùil dè an dath no na dathan a bha orra an toiseach?	Soilleir ghorm, no uaine; 's dòcha dath dearg
A bheil thu dhan bheachd gu bheil iad ann an deagh staid, no am b' fheàrr iad beagan aire agus cùram a ghabhail dhiubh?	B' fheàrr iad còta peanta

Nach clàr sinn am pàtran duilleige is an cearcall a tha air a shlaodadh a-mach (le sgeidse no dealbh a thogail).

Pàtran sìthein agus duilleige Art Nouveau

➞ Coisich suas an cnoc pìos beag eile gu àireamh 29. Ann an seo chì thu geataichean de dh'iarann obraichte (Làrach 5).

An robh fhios agad?

Chleachd an geata seo a bhith air taobh a-muigh seann ospadal a bha an seo. Chaidh an ospadal a leagail ach chaidh an geata a ghleidheadh agus a chleachdadh às ùr.

Làrach 5: 29 Rathad Chnoc nan Gobhar: ath-leasaich, ath-chleachd is ath-chuairtich!

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Coimhead ris a' gheata aig àireamh 29. Tha an geata seo annasach do bhaile Steòrnabhaigh oir chaidh a dhèanamh ann an dòigh eadar-dhealaichte ris an obair-iarainn eile a tha sinn air fhaicinn. Chun seo tha sinn air obair-iarainn cumte fhaicinn: iarann a chaidh a leaghadh agus a dhòrtadh do mholldair gus an cruadhaicheadh e. Tha an geata seo air a dhèanamh de dh'iarann obraichte. Tha iarann obraichte air a dhèanamh le bhith a' teasachadh bàraichean iarainn agus an uair sin gan lùbadh gu cumadh sònraichte.
- Tha a' mhòr chuid de gheataichean meatailt san là an-diugh air an dèanamh de stàilinn.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Chaidh an geata seo ath-chuairteachadh. Chleachd e a bhith air beulaibh togalaich eile, is cha b' e taigh a bha ann. Coimhead ris a' gheata agus feuch an tomhais thu dè an seòrsa togalaich air an robh e.	A' chrois dhearg air mullach a' gheata – chleachd e a bhith air beulaibh an t-seann ospadail
A bheil càil sam bith eile ann a tha ag innse dhut nach robh an geata ann an seo bho thùs?	Tha an taigh an ìre mhath ùr; tha an geata tòrr nas sine na an taigh

➡ Thèid tarsaing an rathad agus coisich air ais sìos Rathad Chnoc nan Gobhar. Thèid an uair sin gu do làimh dheis a-steach gu Cearcall Chnoc nan Gobhar. Air a' chòrnair seo mothaich dhan gheata air do làimh dheis air a bheil clàr-ainm umha comharraichte agus rèilichean le Fùirneis an Leòmhainn air do làimh chlì. Stad ri taobh nan rèilichean sin (Làrach 6).

An robh fhios agad?

Cha deach feum a dhèanamh a-riamh de thòrr dhan iarann a chaidh a thoirt air falbh bho na sràidean is na taighean airson iomairt a' chogaidh air tìr mòr na h-Alba. Ach thug e air na daoine a bhith smaoineachadh gun robh iad a' cuideachadh leis an iomairt.

Tha an loidhne dhìreach coltach ri meanglan le duilleagan is dearcan.

Làrach 6: 22 Cearcall Chnoc nan Gobhar: Rèilichean *flat-pac*

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Chaidh na rèilichean brèagha gorma seo an dèanamh le companaidh a bha stèidhichte faisg air Glaschu ris an cante Fùirneis an Leòmhainn.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Thoir sùil air cuid de na dealbhachaidhean seo. Cò às a tha thu a' smaoineachadh a fhuair an neach-dealbhachaidh na beachdan aige no aice?	'S dòcha gur ann bho nàdar: tha an cumadh aig a' mullach coltach ris a' ghrèin ag èirigh, tha an loidhne dhìreach rudeigin coltach ri meanglan le duilleagan is dearcan
Chì thu gu bheil am pàtran air a chleachdadh uair is uair thar fad nan rèilichean. Dè cho leathann 's a tha gach pàtran? Beachdaich dè cho fad is a tha na rèilichean seo. A bheil thu dhan bheachd gun deach na rèilichean an dèanamh nan aon phìos mòr no an deach an dèanamh ann am pìosan beaga is an cur ri chèile an dèidh sin?	Tomhaisean nan sgoilear Tomhaisean nan sgoilear 'S dòcha air an dèanamh ann am pìosan is air an cur ri chèile
Thoir sùil mhionaideach air na rèilichean. Am faic thu far an deach na pìosan an cur ri chèile? Dè cho leathann 's a tha gach pìos? Dè a' bhuannachd a bhiodh ann na rèilichean a dhèanamh ann am pìosan mar seo?	Beachdan is tomhaisean nan sgoilear Nas fhasa an toirt chun làraich nam pìosan seach mar aon phìos mòr Nas fhasa an cur nan àite air a' bhalla

Nach clàr sinn am pàtran a tha air na rèilichean sin (le sgeidse no dealbh a thogail).

Coisich sìos Cearcall Chnoc nan Gobhar. Mothaich na rèilichean iarann obraichte air do làimh chli agus rèilichean iarann cumte le pàtran geoimeatrach. Lean ort seachad air pìos talmhainn feurach air do làimh chli agus till air ais gu Rathad Chnoc nan Gobhar. Aig a' chrois-rathaid tionndaidh gu do làimh dheis sìos Rathad a' Mhathanaich, a' dol seachad air tuilleadh rèilichean Art Nouveau air do làimh dheis agus geataichean dùbailt eireachdail aig Àireamh No 19A. Gabh tarsainn an rathad agus tionndaidh sìos Sràid nan Ròs. Air do làimh dheis stad ri taobh an taighe leis an sgeadachadh-bàrr air a mhullach (Làrach 7).

An robh fhios agad?

Faodaidh tu cuideachd sgeadachaidhean-bàrr fhaighinn de chloich no de fhiodh. Cùm do shùil a-mach air an son am broinn thogalaichean - air leapannan, sèithrichean is banastairean.

Tha an sgeadachadh-bàrr a' cur an loinn mu dheireadh air an taigh.

Tha dealbhachadh co-chothromach de dhuilleagan is snìomhain air an cleachdadh airson an geata seo a sgeadachadh.

Làrach 7: Sràid nan Ròs: Sgeadachaidhean-bàrr sònraichte!

Fiosrachadh do thidsearan. Faodaidh seo a bhith air a leughadh do sgoilearan.

- Tha adhbhar sònraichte ann airson rèilichean, geataichean is sìos-phìoban. Ach bha cuid den iarann cumte a rinneadh sna 1800an dìreach airson nithean a sgeadachadh.

Brosnachadh an tidseir	Freagairtean a thathar a' miannachadh
Seall suas ri mullach an taighe. A bheil thu a' faicinn càil sam bith a chaidh a dhèanamh de dh'iarann?	Tha spìc annasach air mullach an taighe. Chan eil e gu feum sam bith – dìreach sgeadachadh
Canar sgeadachadh-bàrr ris an spìc a tha air mullach an taighe. Tha e a' cur loinn air an taigh! A bheil e gu feum sam bith? Nam b' urrainn dhutsa sgeadachadh daor a chur air an taigh agad fhèin dè a dh'innseadh e do dhaoine mu do dheidhinn?	Bhiodh e ag innse dhan h-uile duine gun robh thu glè bheairteach agus soirbheachail
Seall ris na rèilichean agus an geata a tha seo. Dè an seòrsa cumaidhean a tha thu a' faicinn?	Loidhnichean dìreach is neo-dhìreach, snìomhain
A bheil an dealbhachadh co-chothromach?	Tha, glè cho-chothromach
Dè na pàtrain a tha air an cleachdadh air a' gheata is cuideachd air na rèilichean?	Pàtran le ceithir snìomhain
Tha an fheadhainn a tha san taigh seo a' coimhead às dèidh an obair-iarainn gu math. Ciamar a tha iad air na rèilichean, an geata is an sgeadachadh-bàrr a cheangal ri chèile?	Tha iad uile air am peantadh leis na h-aon dathan

Nach clàr sinn an sgeadachadh-bàrr (le sgeidse no dealbh a thogail).

➡ Tionndaidh gu do làimh chli gu Rathad a' Phlannail agus an uair sin gu do làimh dheis gu Sràid na h-Alba. Aig an ath chrois-rathaid, tionndaidh gu do làimh chli gu Sràid Leòdhais agus lean ort chun chrois-rathaid.

Tionndaidh gu do làimh dheis gu Sràid na h-Eaglaise. Aig bonn Sràid na h-Eaglaise seall suas air do làimh chli agus chì thu hopairean sgeadaichte agus bracaidean ghuiteir. Tionndaidh gu do làimh chli gu Sràid Chrombail agus an uair sin gu do làimh dheis dhan phàirc-chàraichean faisg air Cidhe Sràid Chrombail. Air do làimh dheis faic na rèilichean ùra a chuir Comhairle nan Eilean an sàs ann an 2000.

Tha ar cuairt air a thighinn gu crìoch a-nis.

A' tadhal air Steòrnabhagh

Pàirceadh: Tha sinn a' moladh gun leig dràibhearan nam busaichean às na sgoilearan is na tidsearan faisg air toiseach na cuairt, agus an uair sin pàirceadh air falbh bho mheadhan a' bhaile. Bhiodh stèisean nam busaichean is a' phàirc-chàraichean air Cidhe a' Mhol a Deas freagarrach airson an leigeil às agus an togail.

Taighean beaga: Tha taighean beaga poblach sa phrìomh cheàrnaig air cùl an Ionad Turasachd (**Sràid Chrombail**) is ann an grunnan ghoireasan leithid **Museum nan Eilean** is Ionad Ealain **An Lanntair**.

Museum nan Eilean, Sràid Fhrangain, Steòrnabhagh, HS1 2NF
Fòn: 01851 709266

Cruinneachadh de stuth, a' gabhail a-steach obair-iarainn eachdraidheil, dealbhan is tasglann mu eachdraidh nan eilean. Gheibhear tuilleadh a-mach bho luchd-obrach a' mhuseim.

Leabharlannan nan Eilean, Leabharlann Steòrnabhagh, 19 Sràid Chrombail, Steòrnabhagh, HS1 2DA
Fòn: 01851 708631

Goireasan airson sgoilearan agus tidsearan ann am Beurla is Gàidhlig mu eachdraidh Steòrnabhagh. Tha Cruinneachadh Ionadail nan Eilean Siar ann an seo cuideachd le mòran stuth mu na h-Eileanan Siar, a' gabhail a-steach eachdraidh is àrceòlas.

Cuir fios gu luchd-obrach an leabharlann airson tuilleadh fiosrachaidh.

An Lanntair, Ionad Ealain, Sràid Choinnich, Steòrnabhagh, HS1 2DS

Fòn: 01851 703307

www.lanntair.com

Taisbeanaidhean inntinneach is bùthan-obrach foghlaim

Tuilleadh stòrasan

Airson tidsearan

Obair-iarainn Ailtireil ann an Steòrnabhagh – Seud Falaichte na h-Alba Alba Aosmhor 2008

Deagh leabhar-iùil mu obair-iarainn ailtireil Steòrnabhagh. Ri fhaotainn sa Bheurla agus sa Ghàidhlig.

www.historic-Alba.gov.uk/education_unit

Airson tuilleadh fiosrachaidh mu chuaritean-sgoile, tachartasan is stòrasan airson tidsearan, tadhail air an làrach-lìn aig Aonad Foghlam Alba Aosmhor.

www.Steòrnabhaghhistoricalociety.org.uk

Mòran cheanglaichean airson a bhith a' sgrùdadh eachdraidh Steòrnabhagh.

www.scottishironwork.org

Fiosrachadh mu obair-iarainn agus fùirneisean eachdraidheil na h-Alba.

www.mitchelllibrary.org/virtualmitchell

Airson sgoiltean ann an Glaschu, tha mòran dhealbhan san leabharlann air-loidhne seo mu thogalaichean agus sràidean Ghlaschu, cuid a tha a' beantainn ri obair-iarainn.

www.scran.ac.uk

Stòr-dàta feumail a tha furasta a sgrùdadh le dealbhan is fiosrachadh mu eachdraidh na h-Alba. Tha Pathfinder Packs ann mu ghnìomhachas an iarainn, freagarrach do thidsearan agus do sgoilearan comasach.

www.forestry.gov.uk/wilsontown

Tha an làrach-lìn seo aig Coimisean na Coilltearachd ag innse mar a fhuair lorg air làrach a' chiad obair-iarainn a bha ann an Siorrachd Lannraig, a bha falaichte fo chraobhan airson còrr air ceud bliadhna. Tha fiosrachadh ann cuideachd mu bhith a' dèanamh iarainn.

www.bbc.co.uk/history/british/victorians/launch_an_blast_furnace.shtml

Beothalachd de fhùirneis blast.

www.bbc.co.uk/schools/primaryhistory/victorian_britain/

Tachartasan is fiosrachadh mu bheatha am Breatainn ri linn Bhictòria.

Àiteachan eile a dh'fhaodar a thadhal

Museum Summerlee mu Bheatha Ghnìomhachasail na h-Alba

Pàirc Dualchais Summerlee, Coatbridge, ML5 1QD

Fòn: 01236 638460

Tha a' phàirc dualchais seo, a tha air a dealbhachadh timcheall air làrach arceòlais obair-iarainn Summerlee agus anns a bheil talla taisbeanaidh, stuthan a bha ann o thùs, agus samhail de fhùirneis blast far a bheil e comasach dhan luchd-tadhail iad fhèin feuchainn ri iarann a dhèanamh.

www.visitlanarkshire.com/attractions/historic-heritage/Summerlee-The-Museum-of-Scottish-Industrial-Life

Fùirneis Iarainn Eachdraidheil Bhun Abha

Taigh an Uillt, PA35 1JQ

Fòn: 01866 822432

Chaidh an obair-iarainn seo a stèidheachadh ann an 1753. Tha taisbeanaidhean a' mìneachadh dualchas gnìomhachais a' cheàrnaidh seo agus a' sealltainn mar a bhathar a' dèanamh iarainn.

Taing

Ùghdar: Elspeth NicAoidh

Deasaiche an t-Sreath: Sue Mitchell

Deasaiche Copaidh: Jackie Henrie

Creideas nan Dealbhan: Na Dealbhan

© Dlighe-sgrìobhaidh Alba Aosmhor mur eil ainmeachadh eile ann.

Cruth agus riochdachadh: APS Alba

Taing do: Ali Davey, Màiri NicIomhair agus luchd-obrach Museum nan Eilean agus An Lanntair, a bha an sàs sna pròiseactan às an tàinig am paca seo agus a chuir gu mòr ris a' phaca.

© Alba Aosmhor 2011